

De voorgeschiedenis. In Nederland krijgt een arts 360 euro voor medisch advies over euthanasie, in België helemaal niets. In 2007 was er een politiek akkoord over een vergoeding en het RIZIV voorzag een jaarlijks budget van ongeveer 200.000 euro. Maar de uitvoering van dat akkoord bleef aanslepen tot minister van Volksgezondheid Laurette Onkelinx (PS) vorig jaar een en ander regelde via een KB. Artsen zouden ongeveer 160 euro krijgen voor medisch advies over euthanasie. Een zogenaamde inrichtende macht, bestaande uit een comité van 12 experts, zou beslissen wie in aanmerking komt voor die vergoeding. Het resultaat van een compromis tussen het RIZIV, de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, de artsensyndicaten en LEIF (het LevensEinde Informatie-Forum). De inrichtende macht moest een organisatie zijn met een nationale werking rond de levenseindeproblematiek. Samen met zijn Franstalige zusterorganisatie EOL kreeg LEIF uiteindelijk de opdracht. Vier artsen stapten echter naar de Raad van State om de vernietiging van het KB te eisen.

Hun 24 bladzijden lange verzoekschrift bevat een resem juridische argumenten: het KB van Onkelinx schendt zowel de grondwet als de ziekteverzekeringwet, bedreigt de 'diagnostische en therapeutische vrijheid' van de arts en brengt ook de 'vrijheid van handel en beroep' in gevaar. Maar de crux blijkt vooral 'het absolute respect voor de individuele wil van de ongeneeslijk zieke patiënt' dat het KB als voorwaarde oplegt. Volgens de vier artsen vertolkt die voorwaarde 'de LEIF-filosofie'. Ze spreken over discriminatie van artsen die geen



WIM DISTELMANS: 'Finaal is de ondraaglijk lijdende patiënt de dupe van dit soort gehakketak.'

Strijd tussen palliatieve zorg en euthanasie laait weer op

'Wim Distelmans heeft als individuele arts een te grote machtspositie'

De uitbreiding van de euthanasiewet naar minderjarigen lokte begin dit jaar veel controverse uit. Ook vandaag blijven de tegenstanders van euthanasie wettelijke regelingen aanvechten, zoals de bij KB voorziene vergoeding voor medisch advies over euthanasie. Achter die juridische strijd schuilt een bikkelhard ideologisch en levensbeschouwelijk conflict.

DOOR JAN LIPPENS

euthanasie maar palliatieve zorg voorstaan.

Een van de eisers bij de Raad van State is palliatief arts en jezuïet Marc Desmet. Desmet is ook voorzitter van de stuurgroep ethiek van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen.

Vraagt u de vernietiging van het KB omdat u eigenlijk tegen euthanasie bent?

MARC DESMET: Ik ben niet tegen advies over euthanasie. In het Jessaziekenhuis in Hasselt geef ik wellicht het meest advies over euthanasie.

Maar u wilt niet dat artsen voor dat advies vergoed worden?

DESMET: Een grondig advies geven over een euthanasieverzoek vraagt vaak lange gesprekken en uren werk. Wie als arts correct werkt, mag daarvoor worden betaald. Dat is het punt niet. Met de procedure voor de Raad van State wil ik duidelijk maken dat het KB op

maat van één organisatie is geschreven, want alleen LEIF komt in aanmerking om die RIZIV-vergoedingen te verdelen. Dat kan niet, vind ik.

LEIF was de enige organisatie die zich daarvoor officieel kandidaat heeft gesteld.

DESMET: Het KB is zo opgesteld dat alleen LEIF aan alle voorwaarden kon voldoen. De meeste LEIF-artsen zijn principiële voorstanders van euthanasie. Let wel, ik heb geen probleem met individuele LEIF-artsen, ik werk er soms zelfs mee samen, omdat ik zelf geen euthanasie uitvoer. Maar vindt u het normaal dat de voorzitter van LEIF, die ook promotor én actieve uitvoerder van euthanasie is, tegelijk ook voorzitter is van de federale Euthanasiëcommissie (*die commissie controleert en evalueert de euthanasiepraktijk, nvdv.*)? Hij is dus zowel rechter, partij als uitvoerder. En hij is ongetwijfeld ook de man achter dat KB. Zoiets kan blijkbaar allemaal in België.

U hebt het over dokter Wim Distelmans. Is hij het probleem?

DESMET: Ik ben niet tegen euthanasie, noch tegen vergoeding voor medisch advies over euthanasie. Maar ik ben tegen de manier waarop dat KB tot stand is gekomen. De wetgeving houdt geen rekening met de diverse meningen over vragen rond het levenseinde. LEIF heeft een monopolie en Wim Distelmans heeft als individuele arts een te grote machtspositie. Dat is niet gezond en daar stel ik me heel wat vragen bij, ook juridische. Uiteindelijk bepaalt LEIF als inrichtende macht wie wel en wie niet in aanmerking komt voor die vergoeding, want LEIF heeft de helft van de zitjes in het comité dat daarover beslist. Dat is toch

ondemocratisch? Ik ben twintig jaar palliatief arts en dus echt wel bekwaam om advies te geven aan een terminale patiënt. LEIF hoeft mijn bekwaamheid niet te beoordelen.

Een van de voorwaarden om vergoed te worden, is dat u 'absoluut respect voor de individuele wil van de ongeneeslijk zieke patiënt' betoont. Dat vindt u discriminerend.

DESMET: Correctie: niet de arts en de leden van die inrichtende macht moeten aan die voorwaarde voldoen. Die voorwaarde gaat regelrecht in tegen de levensbeschouwelijke diversiteit die ook binnen die inrichtende macht zou moeten bestaan. Ik heb absoluut respect voor de persoon van de patiënt, maar ik hoef dat niet noodzakelijk te hebben voor de wil van die patiënt. Absoluut respect voor de wil klinkt voor mij als 'wat ik als patiënt wil, moet ook gebeuren'. Ethisch klopt dat niet. Het is misschien een wat krasse vergelijking, maar ik kan bijvoorbeeld respect opbrengen voor een zware crimineel als persoon, maar niet voor wat die crimineel effectief wil. Ik vind het dus vreemd dat die voorwaarde in een KB staat.

Er mag ook een betaalregeling komen, maar die moet dan wel rekening houden met de levensbeschouwelijke diversiteit. Dit KB duwt de Federatie Palliatieve Zorg in de verdrukking. De zorgcultuur van palliatieve arts wordt verdrongen doordat LEIF bepaalt door wie en hoe euthanasie moet worden begeleid. Dat onevenwicht moet worden hersteld.

Ontstemd

Wim Distelmans reageert behoorlijk ontstemd op de stevige kritiek op LEIF en op hem persoonlijk.

WIM DISTELMANS: LEIF is een organisatie van artsen, verpleegkundigen en zorgverstrekkers die opgeleid zijn in levenseindeproblemen. In Vlaanderen zijn er zo'n 20.000 artsen, ongeveer 400 daarvan volgden onze opleiding. Het budget van 200.000 euro is maar een kleine fractie van de totale begroting van 27 miljard van het RIZIV en toch wordt dat geld al jaren geblokkeerd door dit soort procedures. Het bescheiden bedrag werd 5 jaar geleden gebaseerd op gemiddeld 500 adviesvragen per jaar. Vorig jaar waren dat er al 1800. De LEIF-artsen worden echt overbevraagd en werken al jaren meestal gratis. Dat kan niet blijven duren, ook omdat die artsen het bijzonder moeilijk hebben met collega's die bijna systematisch de uitvoering van euthanasie naar hen doorschuiven.

U hebt een ongezonder grote machtspositie en zo zet u de euthanasiewetgeving naar uw hand.

DISTELMANS: Toen ik nog voorzitter was van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, heb ik actief meegedacht over wetgeving die palliatieve zorg bevordert. Dat heeft uiteindelijk zijn vruchten afgeworpen. (*schamper*) Toen werd mijn zogenaamde machtspositie niet in vraag gesteld. Maar toen de Federatie mijn inzet voor een euthanasiewet zag, werd ik in 2002 prompt weggestemd als voorzitter. Euthanasie was totaal onbespreekbaar. Ik ben inderdaad covoorzitter van de federale Euthanasiëcommissie. In die commissie zitten naast twaalf zorgverleners ook vier juris-

ten en ik heb daar welgeteld één stem. De samenstelling is pluralistisch. Er zitten ook tegenstanders van de euthanasiewet in en toch ben ik al driemaal unaniem herverkozen als covoorzitter.

Euthanasie is geen absoluut recht, maar lijkt de voorwaarde van 'absoluut respect voor de individuele wil' dat niet te impliceren?

DISTELMANS: Bij een euthanasievraag is de taak van de adviserende arts beperkt, maar wel duidelijk bepaald. De arts gaat na of de wettelijke voorwaarden van de euthanasiewet zijn vervuld. Als dat zo is, geeft de arts een gunstig advies. Dat is het respect voor de wil van de patiënt waar LEIF achter staat. Het is trouwens intellectueel oneerlijk om te beweren dat LEIF de klemtoon legt op euthanasie. Ook het bestuur van LEIF is plu-

ralistisch samen-

gesteld. Mensen als Rik Torfs en Manu Keirse maken er deel van uit.

Wat als de Raad van State het KB vernietigt?

DISTELMANS: Dan zijn we opnieuw voor jaren terug naar af. Ik vrees dat LEIF-artsen dan

afhaken en finaal is de ondraaglijk lijdende patiënt de dupe van dit soort gehaketak.

Bij het RIZIV wil men geen officieel commentaar kwijt op het aanslepende conflict. Als de Raad van State het KB vernietigt, belandt de kwestie op het bord van de nieuwe federale minister voor Volksgezondheid. Maggie De Block (Open VLD) wil graag die ministersportefeuille. De Block is niet alleen huisdokter, maar ook LEIF-arts. Wordt vervolgd. ☑

'Ik heb absoluut respect voor de persoon van de patiënt, maar ik hoef dat niet noodzakelijk te hebben voor de wil van die patiënt.'